

1923 Jul. 22.

Levél a mult időkbe

Gerbeaudt keressük a Gizella-téren
és a Stefánia-uton

Néhaival, jó Tóth Béla, a magyar szatira atyamestere nyomban hozzáfogna a Magyar Ritkaságok második kötetéhez, a nemesheví Benedek Aladár, kileneven éveink divatos költője lemondana örökös drámaterveiről, a modoros *Degré* Alajos sietve bucsut mondana „Magyarhon”-nak, *Mikszáth* Kálmán pedig bizonyosan visszakeredezkedne a tekintetes és nemes vármegyéhez, ha valami különös égi kegy folytán megengednének a számukra még egy rövid lejáratu földi tartózkodás.

De sírvafakadna akárki a közelmúlt világból, a csendes, hallgatag sétáju öreg urak, a parapiés, fíndzsafelhérségű magyar asszonyságok, a függönyök mögött nesz nélkül elülő tabáni kisasszonyok és a heves, lobogó szemű magyar diákluk, ha újra folytatni kellene kialudt életüket a magyar fővárosban. A hetvenes-évek újdondászai, akik együtt vénültek meg a lelkesedésükkel, egészen bizonyosan pályát cserélnének, ha a jóízű Vachot, a beesületes Heckenast megundorodva szüntetnék be izléses publikumnak irt lapjaikat, a szöke *Bornemissza* bárókisasszonyok szíves-örömeit hagynának fel a Stefánia-uti sétakocsizással, a kényes Toldalagi grófné is otthagyná a Nemzeti Színház páholyát nyomban az első jelenet után és idősb *Lendvan*, az egykor ünnepelet magyar bonvivan aligha kockáztatná meg feltett publikumát visszahódítani *Yre Aldridge*-féle artikulátlan imitációkkal. A magyar élet minden korokban itt felejtette a maga sa-

jatos magyar veretét a fővárosban, a kopasz Gellérten, az egykedvű Dunán, az avult tabáni sikátorokon, a Citadella omladékain, vagy öreg budai vénasszonyok emlékei között egyedül ezeknek a napoknak magyar foglalatja után kutat majd hiába a késő generáció — ha csak nem fordul a kerepesi temető csőszeihez.

A magyar világ eltűnt a fővárosból, mint a titokzatos peregrinusok szállásukról egy éjszaka, vagy az öreg spanyolbarkós hordár, aki a Belvárosból a vurstli mellé rimánkodta át régi posztját.

És ha már a vurstli mellett vagyunk, néhány lépés még a levegős fasorok alatt és ott is ülhetünk a Gerbeaud-kioszk vadszőlős lugasaiban, a legújabb éremkreáció mellett, megfigyelni, hogy nyár derekán kik maradtak itt a legfelsőbb világból, külön-külön a hölgyek, férfiak közül, mint br. F., akit ideköt valami nyárközi idill, vagy valami késlekedő külföldi vendéglátótrupp. A délceg M.-né, akinek szabója még mindig nem érkezett meg a legújabb párisi divattal, és a fiatal K. báró, neki milliós kártyaveszteségei vannak s micsoda nyugalommal szívja hűsítőjét, mintha egyetlen gondja lenne ez az ingyenekedés.

A Gerbeaud kioszkban ma már ilyen ezer-egyéjszakai idilleket nem talál a békés olvasó, annál több vedlett bérkocsit előtte és taxiautót, nagy sereg ácsorgó gyermekhadat, akik kánkánt járnak a zeneszóra. Bent a hívogató, kecses asztalok körül négy-öt társaság verejtékezik, fagyaltotznak és közben törülgetik a homlokukat — színes zsebkendővel. A banda ugyan most is ott húzza még a platán alatt, nekikeseredve és ellágyulva a tüzdélő napsugaraktól egyetlen emberpárnak akik a ter-

raszon ugylátszik, az arisztokráciát képviselik. Jobban szemügyre vesszük őket: két ismert moziszinész. Csakhamar ők is megismernek és élénk taglejtéssel integetnek felénk: — Felvtételezünk a szomszédságban, nem nézik meg? — Az üvegezett csarnok belső teraszán végre az első régi vendég. Csipkés, fekete selyemruhás, öreg mágnásasszony.

Benczur Gyula, ha élne, bizonyosan meg tudná mondani a nevéét és emlékezne rá, hogy a törékeny arcot mikor, hol, festette le. Finom elefántcsontmivű lorgnonján szemléli hangos szomszédjait szinte mozdulatlanul, egy kövérkés urat, aki fősdedélelőtökön nem merné feltenni monokliját, egy omlatag éltes asszonyságot, ki két kezzel turkál nagy tál süteményben, majd a két divatos hölgyet a sarokasztal mellett, amint előtte leplezetlenül két siber dandyvel „szemezgetnek”.

A pincér, akitől diszkrétan érdeklődtünk, jövevény, értelmetlennek és ügyetlennek tettefi magát, nem tud semmiresem feleletet adni és utóbb gyanusan kénlel, amíg vendégei elszólítják. Szinte örül, hogy szabadulhat tőlünk, teli torokkal harsogja:

— Igenis, kérem, főur! Ficeset váltani, főur!

A fices (ami az ezerkoronás), felváltódik és a fele odakerül a felszolgáló pincér tálcájára.

A belvárosi Gerbeaud-palotát valamikor, ilyenkor a forró kánikulai napok alatt szellőztették. A kisasszonyok naphosszat puccoválták, fényesítették a pultot, ezüsttálcaikat, eszközöket, kiporolták a nehéz függönyöket, megdörzözték a csillárokat ragyogóság, törzsvendég nyáron nem nézett be még véletlenül sem, egy-egy agglégény vetődött be néhanappján. Annál látogatottabb volt a kioszk! Most megfordítva, a Gizella-téri palotában nem tudunk helyet kapni, csak hosszas várakozás után. Az érzélgős Vass komteszkék bizonyosan egész éjszaka sírdogálnak otthon rajta, az excentrikus Vay ökleivel az asztalt verné kerek arca kidagadna a nevetéstől, ha véletlenül lát-

mák, mi lett a csendes, meghitt nagyvilági helyből és az őszülő Esterházy fogadalmat benne, hogy életében nem hajlt fel többet egy pohárral sem azokból a lekesítő abszintokból, amelyek délelőtti sötétjén alatt itt felüdtették.

Elborulva hazódunk meg az egyik asztal sarkán, mert mellettünk eleven hölgytársaság vitatkozik azon, jár-e hab a krémhez. A pult mellett ismeretlen arcú kisasszonyok, akiket az új idők szele vetett ide. Előttük féltérdre ereszkedett lovagok (bizonyosan így van valamelyik mozifilmen) mintha csak próbát tartának valami könnyű francia vigjáték-ból. És ez a basondat nem is rossz nagyon, mert már élénk dialógusoknak is hozzákezdnek — a kiszolgáló leányokkal.

— Mucuskám, — rízkódja meg most a mindenséget egy gyöngye női hang, — mucuskám, én nem bánom, igazán nem bánom, de én nem bírok, igazán nem bírok több epikét. (???)

Magos, kreolszínű hölgy szólja el magát, körül néz és lesi a hatást, hajában sziporkázó diadémok, a kezén üveggyöngy karkötő, és fejedelmi tartóssal sugározza pillantásait köröskörül. (Lóth leányai szemében csilloghatnak ilyen huncut lángok!) A hölgyet harman is körülrajongják, egyik a fiatal arslánok közül, előttünk szokatlan ismerősnak látszik találkoztunk is vele valahol, ha emlékeztünk nem csak egyik bírósági tárgyaláson, ahol egy sikasztási ügyben, mint vádlott szerepelt. Unszolják, traktálják Diannájukat szeles gesztusokkal.

— No de igazán, holja igazán, hol vagyunk? Na még!

A hölgy egy ideig szabadkozik: — Én igazán nem bánom, nem bírok, nem bírok, na hát, — de végül ő is csak nő, Éva leánya, aki nem tudja megtagadni magát: — Na hát, akkor, de igazán még csak egy krémit!

A krémit hozza is már a kisasszony, akit egyomban ott is fogtak és megkérdezik tőle, hogy...

krémesbéles) hanem a csipke — a ruháján.

Új vendégcsereg jön, egy egész család, a férfi kezében szorongatja vadonatúj borszi-vartárcsaját és az az impresszióknak támad, hogy bőséges üzlete van a körutakon. Az asszony kézenfogva hozza gyermekeit és velük jön még egy növendékfiú és egy sorduló leány. A nagyobbik gyermek hirtelen kiszakítja magát az anyja kezéből és a fényes kirakatpulthoz rohan: — Nekem ilyen pampulit, anyu ilyen pampulit, pam-pulit! — és toborzékol hozzá lábaival, amíg ártalmatlanú teszi — a publikum. A másik már sokkal szerényebbnek látszik, szinte féltéken néz körül és aggódva kérdezi meg a nagyobbacska lánytól — Joli, igazán ez az a csokoládépalota, amibe hoztál? A hölgyek, mellettem, most már a legutolsó ügétverseny favoritjainál tartanak, észrevétlenül felkerekedünk Madame Gerbeaudot megkeresni és megkérdezni, hogy hova tettek a régi jó időket? A csendet, a lefüggönyözött kirakatok mögött, a halkjárdás, rizzáló selyem rokolyás Bornemissza kisasszonyokat, a porcellánarcú öregasszonyokat, akik úgy el tudtak ülni ülni fidsáik mellett, mint a nippék az avult szublotokon. Az óra ketyegését, amit számon lehetett tartani a namaságban, ... de Gerbeaud Emilnéhez most audiencia kell, nem szabadnak érte, mint Kugler bácsiért, hogy leszólítsák, a kisasszonyok, Madame Gerbeaud csak lakásán fogad és csak véletlen, hogy most éppen lent tartózkodik az irodában. Madame Gerbeaud már őszül, de még mindig friss, fiatal a mosolygása, ezzel a kedves mosolygással hallgatja meg kérésünket — hiszen nem értett — belőle egy szót sem. Mert Madame Gerbeaud, akiknek palotája és rengeteg vagyona van itt Budapesten, — mondjuk, na mondjuk? — nem tud magyarul, a két vejehez utasított, akik az üzletet viszik s hosszú, percekig tartó kétségbeesett vergődés után mind-össze ennyit tudtunk kiszedni belőle.

— Mein Schwiegersohn! Én semit! Semit!
Kemény Andor.

nem szüksége zöket nem az tenni. Ebédjét még az a

Huszkorug ragszanak rá tartóba és ősi az utóbbi ese lita létére nem

A háriján

szati szereplése mindössze abból állott, hogy a Höfer-jelentések alapján annakidején ő jelölte ki zászlóval a front állását egyik Rottenbillertei kavémérés falitérképén. Hőstetteinek méretisége az elfogyasztott sörök számához viszonylik. Egy korszónál még csak a bronz vitézségi érem tulajdonosának vallja magát, háromnál már a nagyzüstjéről beszél, öt pohár sör után pedig azt is elmondja, mint verkedte ki magának a Zugna-Tortán (a név a térképről jut eszébe) az arany medáliont. Máskülönben nőtlen kereskedősegéd és Duna-cigarettákat szokott szívni. Partnerét kikkel együtt szokta a déli órák hangulatát magába inni a söröskorsóból, tudják, hogy sohasem volt katonás, de végighallgatják áradozásait, mert a borravalót mindnyájuk helyett leszurja.

A hárijános a füzéket a bádogtálból eszi és a sajtóhoz nem használ villát. Ha nincs partnere, akinek beszélhet, úgy tegnap lapokat olvas.

Végtelenségig lehetne a fehér asztal hőseinek seregszámát nyújtani, de hát az újságpapir nem olyan tág, mint az a vendéglő, melyek asztalai mellett hőseink napról napra találkoznak egymással és a négyszázötven koronás káposzta krumpli feltéttel. Ahogy ott ülnek az asztal mellett, inkább kedvesek, mint el-lenszenvesek s ha a börziáner nem lépne állandóan szomszédjai lábára, mindenki számára ajánlanók a társaságot. De így csak napiron mutatjuk be őket.
Molnár Endre.